

Škaja vsak četrtek
za volja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravitelju v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Delaščiki katol. tis-
kovnega društva do-
birajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 47.

V Mariboru, dne 23. novembra 1899.

Tečaj XXXIII.

Narodna vzgoja v ljudski šoli.

Slovenski narod ima na svojem praporu zapisano geslo: Vse za vero, dom, cesarja. In ni redostajalo časov, da se je to geslo, ki ima narodu v vsem služiti kot vodilo, pretresavalo, češ, da se nekoliko izpremeni oziroma nadomesti z drugim, ali dozda se je še vsikdar spoznalo za najbolje, za edino pravo, od katerega narod ne sme se oddaljiti niti za las, če hoče biti srečen. Potemtakem se ima tudi vzgoja naše dece vršiti po tem geslu, če nočemo biti trinogi in lažnjivci, ki svoji deci in svojemu zarodu to pridržujemo, kar sami zase spoznamo za najbolje. Torej se ima tudi naša deca doma in v šoli vzgajati versko, t. j. v nas Slovencih pač katoliško, nadalje slovensko narodno in avstrijsko patrijotično. O verski in patrijotični vzgoji danes ne maramo govoriti, smo že in še bomo; danes le par besedic, tudi ne izcrpne razprave, o vzgoji k narodni zavednosti in ljubezni v ljudski šoli. Ne pa radi tega, kakor da bi se bila ta stran v šoli doslej čisto nič ne gojila, ne; pač pa radi tega, ker se — odkritosrčnim nam je biti — v obče za njo stori premalo. Dobro vemo, da mnogi učitelji svojo rodoljubno dolžnost vrlo izpolnjujejo, a zraven teh jih je mnogo, ki jim srce živo bije za narod, a svojo prelepo narodno teorijo v šoli vse premalo prakticirajo, kakor da bi narodna dolžnost bila s tem storjena, če se na narodno geslo pristane in deci gorkim srcem pripoveduje o starih Slovanih in o sv. Cirilu in Metodu; pa tudi taki se nahajajo, namreč med rodoljubi, ki smat-

rajo narodno vzgojo dece za slepo strast, ali za političen čin, kateremu se v šoli ne sme dajati prostora. Na učitelje, ki slovenskega rodoljubja nimajo, bodisi da jih ta sveti plamen nikdar ni ogreval ali da je ugasnil, se ne oziramo, kajti nemškutarjem se govori zastoj. Mimogrede se tudi opomnimo, da ta članek ni v nobeni zvezi z onimi, ki smo je zadnji čas pisali na adresu učiteljev.

Narodne vzgoje je treba. Dandanes živimo v dobi, katero vlada narodna ideja; vse se zbira okoli prapora narodnega. To je dejstvo, ki ga Slovenci ne moremo izpremeniti; pripravljalo se je skoz stoletja in sodeležni so ga vsi prosvetni narodi. Človeštvo se po tej ideji druži v narodne skupine, oziroma gravitira proti narodnim središčem in vsak izmed narodov stremi, da si pribori v tem vrvenju varno mesto, in vsak se po vseh močeh jači, da priborjeno mesto zoper premoč sosednega naroda ubrani. Kakor med posameznimi stvarmi, najsi bodo rastline ali živali ali človek, opazujemo boj za obstanek, tako ga bijejo sedaj narodi med seboj, vsak za svoj obstanek, z ljutostjo, kakršne zgodovina doslej ne pozna.

Čim manjši je narod, tem bolje se ima napeti, da ga drugi ne poderó in pohodijo. Nam Slovencem, ki nas je razmeroma malo, ne sme nobena žrtev biti pretežka, mi imamo napeti vse žile in žilice do zadnje, mi imamo poiskati vsako sredstvo, da se narod jači, in se ga tudi z vsem ognjem posluževati. Narodna ideja, narodna ljubezen mora v vsakem posameznem kakor v narodni celoti plamteti,

liki velik severni žar, ki vesoljni svet mogočno obseva daleč na okrog. In nas vse, kar nas narod šteje, mora prošinjati ta silni žar, vse dol do zadnjega, najmlajšega.

Ali ta narodni duh ne nastane v deci sam od sebe, gojiti se mora, otrok se ima v takem smislu vzgajati, da ga kedaj napolnjuje trajna dejanska narodna navdušenost. Ljubav do naroda je čustvo, in vsako čustvo se ima začeti rano in intenzivno gojiti, če naj je trajno in močno. Samo včasí otroku povedati, ti si Slovenec, in to še bolje v lastno zabavo, kakor se prerado godi, to ni nič, to je v smislu narodne vzgoje brez vrednosti. Kako stori pameten vzgojitelj, da mu bode otrok kedaj v resnici pobožen? Že rano in pogosto mu pripoveduje o ljubem Bogu, že rano mu sklepa ročice in mu govori iz pobožnega, vročega srca molitvico, pri vsaki priliki, ki jo nudi kak primer, ga opozori na božjo ljubezen, vsegamogočnost itd., modro neti v njem ljubezen do molitve, božje hiše in do vsega, kar je božjega itd. Skratka, vzgojitelj začne rano takoj ko otrok jame spoznavati in se zavedati, in njegov namen vse dejanje prešinja, se pozna na vsakem koraku, on otroku takorekoč ustvari ozračje, v kojem mora postati pobožen.

Na učitelje meri danes naša beseda, in sicer na tiste, ki, kakor smo že rekli, o šoli premalo vzgajajo v narodnem duhu. Brez premisleka naj začno v tem oziru delati, kolikor je mogoče. Šolska doba je čas za to, in tudi nič se naj ne boji, da zaženejo otroka v propast strasti. Ljubav do naroda je čednost in ne izključuje, da se ljubijo tudi drugi

Listek.

Črtice o Burih.

Ob sedanji južno-afriški vojski se celi svet močno zanima za Bure. Buri so sicer mal narod, toda zavoljo svojih lepih lastnosti v polni meri zaslužijo pozornost in zanimanje pa tudi spoštovanje drugih narodov.

Po veri so kalvinci, kakor njihovi bratje na Nizozemskem. Pa dasi današnji protestantje malo cenijo vero, so vendar Buri izvenredno pobožni in verni, tako, da lahko osramotijo mnoge današnje katoličane, ki se odlikujejo s svojo mlačnostjo, da, brezbožnostjo. Le škoda, da ti Buri še niso katoličani. Ko se je pričela vojska, je rekel 75letni predsednik transvalske države, Pavel Krüger: «Vojskujemo se za pravico. Bog je na naši strani. V njega zaupamo, da bo pomagal pravici do zmage!» Tako je govoril ne katoličan, nego krivoverec. Kako pa je govoril katoličan Benedek, poveljnik avstrijske armade na Češkem l. 1866? Ko se je imel pred bitko v Kraljičinem Gradcu podeliti papežev blagoslov vojakom, se je Benedek bogokletno norčeval rekši: «Le glejte, da Bog ne bo na nobeni strani» (da bo nevtralen), «za drugo bom poskrbel jaz sam.» Tudi ni dopustil, da bi se

vojakom podelil navadni blagoslov, češ, da jim to zmanjšuje samozavest. Za to bogokletno ravnanje pa je prišla strašna kazen. Benedek je izgubil bitko, čez 13.000 avstrijskih vojakov je ostalo mrtvih na bojišču.

Kdor v Boga zaupa, ga Bog ne zapusti. Pred dvema leti so začeli Italijani vojsko v Afriki z abesinskim cesarjem Menelikom. Šli so v boj v imenu ošabne in grabežljive italijanske narodnosti. Cesar Menelik pa je začel vojsko v imenu presvete Trojice in slavno je natolkel požrešne Lahe. Prav s tistimi topovi in puškami so bili tepeni Lahi, katere so 12 let prej podarili Meneliku. Tiste puške in topove pa so bili l. 1870 ugrabili sv. Očetu. Kako se Bog maščuje nad človeško ošabnostjo! Upajmo, da bo Bog pomagal tudi v vanj trdno zaupajočim vernim Burom do popolne zmage nad sebičnimi Angleži ter jih prej ko slej pripeljal v krilo sv. katoliške cerkve.

Gotovo bo zanimalo bralce «Slov. Gosp.» izvedeti, kako je kaj s katoliško vero v obeh burskih državah, v državi Transval in v svobodni državi Oranje.

V svobodni državi Oranje obstoji od l. 1894 samostalen apostolski vikarijat, ki šteje 1 milijon prebivalcev, sedaj še-le 5600 katoličanov. Duhovniki so večinoma udje reda oblatov Marijinih; tudi delujejo tukaj šolski bratje, nazareške sestre in sestre sv. Družine,

katere vodijo v različnih mestih katoliške šole. Škof biva v angleškem mestu Kimberley, katero sedaj najhujše oblegajo Buri.

V Transvalu obstoji samostalna apostolska prefektura še-le od 15. marca 1899. Katoličanov je v tej državi 6200. Prvi misijonar v tej deželi je bil oče Houdevanger, ki je prišel leta 1868 v Transval. Takrat ni smel tamkaj brati sv. maše in je moral zapustiti v 12 urah državo, toda leto pozneje je po posredovanju enega izmed transvalskih okrajnih poglavarjev, ki je bil veren katoličan, prišel zopet nazaj. Od tistega časa katoliška stvar lepo napreduje v tej državi. Po večjih mestih obstojé katoliške redovne šole, pa tudi kat. duhovnikov tamkaj ne manjka. Usmiljene sestre, ki oskrbujejo bolnike so pri vseh prebivalcih zelo priljubljene. Država sicer ne podpira katoliških šol, pa jih tudi ne zatira, kakor to delajo marsikje v Evropi celo katoliške države. Katoliška vera še torej ima v teh krajih lepo bodočnost.

V angleski deželi Natal, kjer leži mesto Ladysmith, ki ga ravnokar oblegajo Buri, živi sedaj 10.800 katoličanov. V tej deželi je znani samostan trapistov, Mariahill, v katerem je živeltudi naš rojak slovenski trapist o. Emanuel Drevenšek, ki pa že počiva v južno-afriški zemlji.

narodi. Ali med ljubeznijo do lastne matere in do drugih mater sme in mora biti razlika. Če se ljubezen do svojega naroda goji krščansko, ni se bati, da bi postala strast, in tudi narod sme biti zadovoljen, gotovo se bode po njej ojačil, kolikor mu je sploh mogoče.

Neposredno in posredno z ukom naj vzgaja učitelj svojo deco k narodnosti. O vsakem času, pri vsaki priliki, z besedo in z vzgledom mu naj neti sveti zubelej narodne ljubezni, tudi on naj v šoli skrbi za vzduh, v kojem otrok ne more postati drugačen, kakor do najgloblje globine srca trajno in zanesljivo dejanski rodoljuben.

Ne da bi Nemce sploh hoteli posnemati; gorje nam, če to storimo; ali kakor nobenega človeka ni, ki bi bilo na njem vse slabo, tako ga tudi ni takšnega naroda, na katerem bi se ne dalo nič posnemati. Slovenski učitelji, ali vam je znano, da nemški tovariši po šolah že dolgo intenzivno gojijo narodnostni čut? V tem je smete posnemati, a ne le smete, ampak z vso močjo naše duše vas prosimo, da jih posnemate.

Vedno nam še zvenijo v ušesih besede, ki smo je slišali pred kakim mesecem, in s katerimi je nemška učiteljica opomnila deklico: »Kaj tacega nemško dekle ne stori; ali te ni sram?« Da, da, intenzivne narodne vzgoje po ljudskih šolah je nam Slovencem neobhodno treba.

K pričetku stoletnice rojstva Slomškovega.

Dne 26. novembra t. j. prihodnjo nedeljo se prične 100. leto rojstva nepozabnega kneza in škofa Slomškega. Rojen je bil namreč 26. novembra 1800 v Ponkvi. Med raznimi stoletnicami, ki smo jih dosedaj obhajali Slovenci in še jih bomo v proslavo mož posebnost zaslužnih za naš narod je gotovo stoletnica Slomškova najznamenitejša. Zakaj? Poleg apostolskih bratov sv. Cirila in Metoda gotovo nikdo ni toliko storil za slovenski narod v cerkvenem in v narodnem oziru, kakor je storil knez in škof Slomšek. Zato v polni meri zasluži, da se proslava stoletnice njegovega rojstva izvrši povsod po Slovenskem in kjer Slovenci živé, kar najslovesnejše, največastnejše, to pa še posebno na južnem Štajarskem in Koroškem, kjer je Slomšek deloval v raznih duhovskih službah od kapelana do škofa.

Ali se je že kaj storilo za dostojno proslavo te stoletnice? Nekaj že, toda vse premalo, Slomšek zasluži več. Kje se je že kak pripravljalni odbor v ta namen sestavil?

Poleg vernosti diči Bure tudi izvenredna hrabrost. Posebno se odlikujejo kot nedosežni strelci. Bur pa puška sta dva nerazdružljiva pojma. Že kot petletni dečki se vadijo v streljanju. S 16. letom je po državnem zakonu vsak mladi Bur že zavezan iti v vojsko. Zgodi se pa tudi, da celo 10-letni dečki gredo zraven v vojsko. Sedaj jim rabijo puške najnovejše iznajdbe. Vsak Bur je oborožen. V boju ostanejo Buri čisto hladnokrvni, borijo se pa hrabro kot levi. Strahú ne poznajo, zato pa so si pridobili že marsikatero zmago nad Angleži pa tudi nad prvotnimi prebivalci.

Nek častnik, ki biva v Transvalu, piše sledeče: »Govoril sem enkrat z dvema starima Buroma o zmagonosni bitki pri Bronkhorstpruitu, ki se je vršila za časa vojske z Angleži l. 1880, katere sta se ta dva Bura udeležila. Vojskovalo se je takrat 150 Burov proti 600 angleškim vojakom. Kljub tej veliki premoči Angležev, ki so bili nenadoma napadeni in so v začetku boja bili čisto zmogčeni, so Buri vendar čisto mirni ostali v svojih naravnih skrivališčih ter so na rudečeharvane angleške vojake, ki so jih lahko od daleč videli, streljali, kakor na kakem streljišču. Najprej so pomerili na angleške častnike, ki so pod njihovimi kroglijami padali kot muhe. Saj ni čuda, ko so Buri tako izborni strelci, ki pri svojih domačih vajah v daljavi 400 do

Nikjer! Pač jeden že več let obstoji in to je Slomškov odsek pri »Zvezi učitelj. društev«. In duhovniki in ljudstvo? Dosedaj se nismo ničesar slišali. Duhovniki so že dobili v roke Slomškove pridige osnovane, toda ljudstvo naše dobi knjigo o Slomšku, ki jo izdà družba sv. Mohorja za prihodnje leto iz dobroznanega peresa profesorja dr. A. Medveda, za jedno celo leto prepozno.

Kar se je zamudilo, naj se popravi takoj, dokler še je čas. Slomška so dolžni slaviti duhovniki kot najslavnejšega slov. škofa, učitelji kot prvega slovenskega vzgojeslovca, in ves narod slovenski kot najznamenitejšega svojih buditeljev in dobrotnikov, posebej pa še kot prezaslužnega pisatelja v duhovnih in posvetnih strokah.

Zato se naj tekom te stoletnice priredi v vsaki slovenski župniji posebna Slomškova slavnost, na katere naj izbrani govorniki razložijo ljudstvu veliki pomen te stoletnice, pa mu tudi pokažejo, kaj je bil Slomšek za narod in ga spomnijo naj s pomočjo krasnih njegovih nauk, ki še imajo dandanes isti pomen kot pred 40 in 50 leti. Na to že sedaj opozarjamo vsa naša narodna društva, posebno še na kmetih. Proslava Slomškove stoletnice bodi vseslovenska, splošna.

Slomšek je ustanovitelj naše družbe sv. Mohorja. Njegovo življenje izdà družba za svoje ude prihodnje leto. Bodi skrb itak že marljivih družbenih poverjenikov, da pride ta zlata knjiga v tem večjem številu med narod. Poverjeniki in vsi drugi rodoljubi, le sedaj že na delo, da bo družba vsepovsod še napredovala, ali vsaj ne nazadovala in da bo štela ob koncu stoletnice ustanovitelja — 80.000 udov!

Sploh pa skrbimo v tem znamenitem letu še prav posebno za pravi krščanski napredek na vseh straneh v verskem, narodnem, političnem in gospodarskem oziru. Če bomo storili vse, da ostane naš rod še v bodoče tako zvesto vdan sv. veri in katoliški cerkvi, če bomo delali vsi stanovi složno v bratski krščanski ljubezni za narodov pravi napredek, potem bomo dostojno slavili Slomškov spomin: tako bomo delali v njegovem duhu!

Državni zbor.

Ministerstvo Clary vmira.

Danes 17. novembra se govori med poslanci, da se je ministerski predsednik grof Clary odpovedal svoji službi. Cesar je poklical Javorskega in dr. Katreina, da se z njima pogovarja, kaj mu je storiti. Zakaj se

vmika ministerstvo po tako kratkem, komaj enomesečnem obstanku? Vzrok se vgne prav lahko. Cesar je poklical na krmilo ministra Clary-ja, da se izvedejo volitve v delegacije, o katerih smo zadnjič govorili, ker bi levičarji bili s svojim ropotanjem zabranili te volitve, ako bi še obstale v veljavi jezikovne naredbe. Da so se te delegacije izvolile, bilo je treba prelivati veliko človeške krvi. Tu se vidi, kako neokretna je ustava za Avstro-Ogersko. Zraven tega pa silijo še druge razmere Claryja k odstopu. Komisija za nadzorstvo državnega dolga je imela te dni dvakrat sejo, pa je v obeh sejah sklenila, da se dovoli ne temu ministerstvu, vzeti iz državnih blagajnic zlata za blizu 52 milj. gld. Kaj pa hoče vlada početi, če nima denarja? Gotovo je tudi, da večina državnega zbora ne dovoli tej vladi, da bi smela pobirati davke, kakor vlada zahteva, skozi 4 mesece prihodnjega leta, temveč k večemu za 1 mesec. Kdo pa bo Claryjev naslednik? Po celem svetu je navada, da se iz večine državnega zbora zbere ministerstvo. Ali bo večina našega državnega zbora hotela prevzeti pri sedajšnjih razmerah vlado, je veliko vprašanje. Najbrž sledi zopet novo uradniško ministerstvo, ktero pa mora biti pokorno desnici, če hoče vladati dalje časa.

Kvotna deputacija.

Avstrijski zbor kvotne deputacije se na Dunaju ni mogel porazumeti z ogersko deputacijo. Ogri so sicer privolili, da hočejo plačevati k skupnim potrebsčinam 33 ali celo 34%. Toda avstrijska deputacija ni zadovoljna s temi odstotki. Zato so jo Ogri pobrisali zopet domu, ob enem pa povabili avstrijske delegate, naj pridejo za njimi v Budimpešto, da se tamkaj dogovori končajo. Ogri so res modri politiki. Kar se njim ni posrečilo na Dunaju, to bodo brez dvoma dosegli v svoji domovini.

Dogodki na Moravskem.

Med Čehi vre še neprestano. Čehi ne morejo tega pozabiti, da se njim je vzelo betvo pravice, ktero so dosegli po večletnem naporu. O tej stvari se je do 16. novembra pletla obravnava v državnem zboru. Ministri so slišali bridke besede. Od Čehov sta govorila dr. Šileny in Horica, a tudi Poljak Kozlovski je grozil vladi. Vladi res ne preostaja nič drugega, kakor da se vmakne. Izvolil se bo odsek 36 udov, ki ima preiskati vse te dogodke na Českem in Moravskem ter poročati o svojem poizvedovanju državnemu zboru.

600 korakov pri desetih strelh vsaj šestkrat zadenejo v nastavljene steklenice.

Ona Bura, s katerima sem govoril, sta med bitko ležala za nekim velikim mravljnjakom, katerih je bilo dosti na bojišču. Kmalu eden njiju zapazi v daljavi kakih 600 korakov visokega angleškega častnika in ga pokaže tovarišu. Ta pa je že pritisnil puško k licu, toda tovariš mu zabrani strel: »Naj ga vstrelim jaz« mu reče, ker je prvi videl Angleža. Oni pa tega ni hotel dovoliti. Nazadnje sta srečkala. Eden vzame robec in naredi na koncu gumb in robec podrži tovarišu. V nadaljnjih 2 sekundah je Anglež (bil je polkovnik) že ležal na hrbtu s kroglo v glavi.

Bitka ni trajala četrte ure in padlo je 300 angleških vojakov, med njimi so bili vsi častniki. Drugi pa so pokazali belo zastavo znamenje, da se udajo sovražniku. Od Burov je bil le eden lahko ranjen.

Od 16. do 60. leta so vsi Buri podvrženi vojni dolžnosti. Država Transval ima 16 okrajev. Ti so vsi v brzozavni zvezi z glavnim mestom Pretorijo. Če pride sovražnik, hiti brzozavno povelje na vse kraje in v 2—3 urah so Buri že na konjih in patrolizirajo po deželi in se posvetujejo o vojski. V mirnih časih so kmetovalci; redne armade, kakor jo imamo mi, nimajo Buri. Kadar zapazijo sovražnika, ga s kakega skrivnega

kraja nenadoma napadejo. Njihova zvitost, naglost in odločnost združena z občudovanja vredno hrabrostjo jim je pridobila že marsikako zmago in z njo neodvisnost njihove domovine.

(Konec prih.)

Ko bi ubogala . . .

(Črtica. Spisal Vek. Potočnik.)
(Konca.)

Sveti večer!

Debel sneg se je lesketal v motnih luninih žarkih po hribih, na polju, na drevesih. Bril je oster veter.

Iz zvonika šentjakobske cerkvice se je slišalo, ubrano, milo pritrkavanje zvonov.

V klancu pod kočo Gabernikove vdove se je gibala neka postava; velika njena senca je padala daleč tja proti sumi.

»Še ne spijo;« je vzdihnila ona postava ter strmela proti nizki koči.

Kolena so se ji šibila.

Vsa je trepetala.

Stisnila je krčevito nekaj k svojim prsim ter hotela naprej.

»Ne morem . . .«

Iz prsij se ji je izvil dolg, obupen vzdih.

Vseda se je na velik hrastov štor, ki je strlel iz debelega snega, povescila je glavo . . . Pozabila je, da jo mrazi; postajalo ji je gorko, vroče, tako prijetno vroče. Lotéval se jo je

Kolek časnikov in koledarjev.

V seji 17. novembra se je sklenilo soglasno, da se ta kolek odpravi. Čehi so v imenu desnice izjavili, da glasujejo za odpravo tega koleka le radi tega, ker trdno pričakujejo, da se z novim letom odpravi tudi mitnina.

Socialno-politični odsek.

Ta odsek, ki šteje 36 udov, se ima pečati poglavitno z delavskimi vprašanji na pr. o nedeljskem počitku, o zavarovanju delavcev na starost itd. Načelnik temu odseku, v kterega sta izmed Slovencev izvoljena Krek in Žičkar, je baron Dipauli.

Proti poslancu Schneiderju.

Zadnjič smo povedali, da je poslanec Schneider na podlagi židovskih knjig in spisov, ktere je prinesel saboj v zbornico, dokazal, da Judi potrebujejo krščanske krvi za obhajanje svojih praznikov. Zato kolejo kristjane ter njim spuščajo kri. Te besede Šneiderjeve so pa hudo spekle vse žide, kteri so v državni zbornici. Leti so se pretečeni četrtlet 16. novembra zvijali in branili, da bi na laž postavili trditve Šneiderjeve. A se njim ni posrečilo. Če tudi ni to verski nauk pri Judih, da morajo človeške krvi primešati svojemu velikonočnemu kruhu, jih vendar mnogo veruje, da je to potrebno. V seji 17. novembra je poslanec Šneider zopet prinesel saboj v zbornico židovske knjige, ter jih pokazal zbornici rekoč: »Nisem govoril neresnice; vse je zapisano v židovskih bukvah, kar sem trdil.«

Dopisi.

Iz Št. Jurija ob juž. žel. Pretečeno nedeljo po večernicah je imela naša kmetijska zadruga v prostorih deške šole podučno zborovanje, ki bode za nadaljno združno delovanje v Št. Juriju in okolici važnega pomena. — Zbralo se je veliko število kmetkega ljudstva iz domače, kakor tudi iz sosednjih župnij okoli dobro znanega organizatorja slovenskih kmetov, g. Ivana Kača. Zadrugi načelnik, g. Pisanec je otvoril zborovanje ter prisrčno pozdravil v tako ogromnem številu došle kmete, zlasti pa vrlega g. Kača, ki je potem v jedrnatem govoru navduševal zbrane kmete za medsebojno združno delo. Med drugim je rekel, da si moramo kmetje sami pomagati z združenimi močmi. Ne smemo se zanašati na druge, ne na državo, ne na deželo, ker tudi država nam ne more v vsem

pomagati, saj je sama zadolžena. Kmet se mora sam dvigniti, sam si mora najprej pomagati, potem ga bodo radi podpirali tudi drugi, potem bo mu prišla na pomoč tudi država. V ta namen pa so potrebne kmetijske zadruge, ki zbirajo in družijo kmete zoper mogočnega nasprotnika, zoper kapital. Skupno naj se kmetijski pidelki prodajajo, skupno naj se potrebno nakupuje, ker tako ostane kmetu dobiček. Skrbeti moramo, da si kmalu postavimo združno skladišče, kjer bomo shranjevali svoje pridelke, dokler jih ne prodamo po najugodnejši ceni. — Če pa bode kmet boljše prodal svoje pridelke, bode pač tudi skrbel za to, da mu njegovo zemljišče več obrodi ter prinaša več dobička. Država naj pošilja ljudstvu učiteljev, ki ga učé, kako se umno in pravilno obdeluje polje in redi živina. Mnogo se lahko pomaga tudi z umetnimi gnojili, da se dobi več krme in potem več mleka, ki se lahko porabi v združnih mlekarnicah. Omenil je g. govornik, kako pridno že deluje mlekarna zadruga v Št. Juriju ob Taboru. Vse to pa se da doseči le z združenimi močmi. Na združene kmete se bo morala ozirati tudi vlada. Kakor trgovcem in obrtnikom bode morala dati tudi kmetom kmetijske kamore, posebno zastopstvo, kjer se bo delalo v blagor kmetov. Tam bo kmet lahko odločno zahteval, kar mu gré. Zahtevati moramo nadalje kmetijskih in gospodarskih in strokovnih šol; delati moramo za skupno zavarovanje kmetov, poslov in dninarjev onemoglost in nezgodo. Če bomo vsi skupaj zavarovani, pride nam vsako zavarovanje veliko ceneje in dobiček ostane doma, v žepih zavarovancev. Pomagajte si torej kmetje sami in Bog vam bo pomagal! Izbornemu govoru je sledilo dolgotrajno in živahno odobravanje.

V zaupanju na boljšo bodočnost so šli potem kmetje v gostoljubno hišo g. Černoškega, kjer sta imela moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda isti dan svoje letno zborovanje. Tudi kmetje so namreč hoteli dati svoje denarne prispevke v blagor in korist učeči se mladini.

Sv. Trojica v Halozah. Naš vrli poslanec gosp. Žičkar, se je potrudil, da si ima bore malo časa, sam k nam, da vidi našo bedo. V sredo, 15. t. m. je prehodil lep kos naših vinogradov, od Sv. Trojice do Leskovca. Rad bi bil prišel do Zavrča. Žal, da je že popoldne se moral odpeljati na Dunaj k sejam državnega zbora. Kar je na svoje oči videl, prepričalo ga je, da je tu beda skrajna, ter državna, izdatna pomoč nujna.

Kjer je prej prirastla najzlahtnejša kap-

ljica, je sedaj gola puščava! O gospodu poslancu smo prepričani, da bode storil svojo dolžnost. Kličemo pa vse merodajne činitelje: občinske predstojnike, č. gg. duhovnike, sl. okrajni zastop in c. kr. okrajno glavarstvo, da se na vso moč zavzamejo za nas, za obnovenje tukajšnjih vinogradov. Ako država ne bode pomagala, ostale bodo nekdanje vinorodne Haloze puščava, a revno ljudstvo se bode moralo izseliti. Škoda bode državi, ki je odtod dobivala lepih davkov. Na to ni niti misliti, da bi si posestniki sami na novo zasadili gorice, ker druge posesti tukaj nimajo, kakor te opustošene vinograde — in pa dolgove. Ako hoče revež sebe in svoje preživiti, mora k drugemu, največ meščanu, na delo iti, a svoje gorice zapustiti. Tako ne pridemo naprej — iz sužnosti.

Očetovska skrb našega poslanca Žičkarja za našo revo pa nas je ganila in osrčila. Bog mu plačaj trude, trudom njegovim pa daj vspeha!

Sv. Benedikt v Slov. gorice. (Ustanovitev bralnega društva) pri Sv. Benediktu v Slov. gor. dne 19. t. m. se je obnesla nepričakovano sijajno. Prihitelo je ljudstva, zlasti kmetov, v tolikem številu, da so bile velike tri sobane Selakove vse premajhne. Vrli gornjeradgonski tamburaši in pevci pripeljali so se s slovensko trobojnico na treh velikih vozih; lepo število jih je bilo prihitelo od Sv. Trojice, posebno narodnih tržanov. Slavnost otvoril predsednik osnovalnega odbora, domači kapelan, prisrčno pozdravljajoč od blizu in daleč došle goste ter predstavi g. dr. Pipuša iz Maribora. Komaj je govornik nehal, čuj, kako prijetni, ljubki pa vendar krepki glasovi! Kaj je to? Tega še nismo slišali! Po dvorani zavladala velika tihota, vse vleče na ušesa, vse se spenja na prste, da bi videli, odkod prihajajo ti nenavadni, mili glasovi. »Veš, to so radgonski tamburaši, zasepeče sosed sosedu na uho, «jaz sem jih že slišal v Gornji Radgoni. Vrli tamburaši so krepko udarili na milozvočne tamburice: »Naprej zastava Slave!« Kakor, da bi bilo ljudstvo elektrizovano, navdušilo se je hipoma za vrle tamburaše in za dobro stvar. Navdušenje pa še je vidno pomnožil požrtvovalni rodoljub dr. R. Pipuš s svojim izbornim govorom: o ljubezni do domovine in svojega naroda. Domovina nam mora biti ljuba in draga, ker nas je rodila in ker nas redi; tu je očetov dom; tu so dragi stariši, znanci in prijatelji; tu bomo počivali nekdanj tudi mi. Za to našo domovino so darovali naši pradedje življenje in premoženje, zlasti za časa turških bojev. S

spanec, vzbujale so se ji sanje... Zdelo se je — ali res samo zdelo? — Ne, ne, bila je resnica, resnica — — —

Mati njena je jokala bridko, obupno; oči so ji okrvavele...

«Rezika, ne hodi!» je vzdihovala ter žalostno gledala, kako si pospravlja njena hči potrebne stvari v kovček.

«Ah, glejte Mlinarjevo Rozo, kaka je, kako je oblečena in še denarja je prinesla;» je ugovarjala Rezika.

«Dete, ubogaj me! Stara sem, pa vem, kako je tam...»

A, ona ni poslušala svoje stare, sive matere.

«Pri vsem, kar ti je drago in milo, te prosim, ostani! Dela je doma čez glavo in jaz sem onemogla — — Kesala se boš, kesala... Zmislila se boš, Rezika — — Ti ne veš, kaj je svet. Pusti ono Rozo, pusti vse, ki ti prigovarjajo in ubogaj mene — — Ti nisi za v mesto...»

Prizor za prizorom se je pojavljal v njeni duši. Zopet je videla mater, kako plaka, zopet je slišala njene obupne vzdihne, njene prošnje, zopet so ji zvenele po ušesih materine besede: «Ubogaj me!»

«Ti ne poznaš ljudi v mestu, premlada si, neizkušena.» Tako ji je rekla; pa ni je ubogala.

Oseba na hrastovem storu se je zganila, začudeno pogledala okoli sebe ter se počasi vzdignila.

«Kje sem? Ah, že se spominjam... Kaj imam tu, tu v roki? — — — Bog! — zdelo se mi je, da ravnokar odhajam v mesto od doma, od matere...»

Počasi se je gibala naprej, kolikor so ji dopuščali premrzli udi.

Luna je posijala v njen obraz; bil je blede, upaden, premrzle; težko bi bilo spoznati v njem obraz one živahne, šaljive Rezike, ki so jo gostje »pri zamorecu« tako radi skrivoma gledali in videli v svoji bližini.

«Resnica je — —;» je obupno vzdiknila. «Nesrečna, osramočena... In on — — on, Rudolf... Pustil me je, pustil.»

Ustnice so ji trepetale.

«Kako zvoné! — Ali meni? Ne, ne, Božični večer... Ah, Božični večer!»

Za hip se je spomnila onih časov, ko še ni vedela, da je svet mnogokrat hudoben, onih časov, ko še ji je sijala iz oči otroška nedolžnost.

Nedolžnost...

Proč!

Sreča...

Proč je!

Vstavila se je; njen obraz je dobival čudne poteze.

«In ti, črv!... Ti si mi na poti. Kaj mi je tebe treba? Idi k očetu!... Naj te redi, naj skrbi za te!...»

Polotil se je je grozen obup.

Zamahnila je zabojo, ki ga je imela v rokah, proti jarku — — —

Pa v hipu se je vzbudil v njej čut materinske ljubezni, roka ji je omahnila.

«Saj si tudi moje...» je šepetala s trepetajočim glasom.

— — — — —

«Rezika, ali ti je boljše?» je milo vprašala mati Gabernikova svojo blede, v postelji ležečo hčer.

Mlada bolnica se ni ganila; ležala je v nevarni vročici.

«Poglej me no! Ali me ne poznaš, Rezika?»

Trepalnice so se ji zganile.

«Ko bi ubogala...»

Zopet je ležala mirno, kakor mrtvec.

«Rezika, pa boš od zdaj ubogala; le ozdravi; saj nisem huda, že davno sem ti odpustila.»

Zlato materino srce!

«Hu-hu... In dete? Mo-morilka sem!»

«Živi, dete živi;» je mati veselo vzdiknila, ko je opazila, da se hči zaveda.

Osiveli Gabernikovci so se lesketale solze v očeh. Ko je odhajala hčerka — se ji je

ponosom mora vsakdo reči: «Jaz sem sin slovenske slavne domovine!» Enako ljubezen moramo imeti do svojega naroda in materne jezika. V njem smo začeli najpoprej govoriti, peti in moliti, spoznavati Boga. Zlasti je Slovencev dolžnost slovenski jezik ljubiti, ker je slovenski jezik posvečen in poleg latinskega dovoljen za službo Božjo. S ponosom mora vsakateri Slovenec reči: «Jaz sem sin slovenske matere!» Glasna pohvala sledila je temu navdušenemu, poljudnemu in kar še posebno naglašamo, verski navdahnjenemu govoru. Naenkrat zadone močni in mogočni glasovi po dvorani, to so glasovi gornjeradgonskih pevcev in pevk. Prekrasno so zapeli: «Slovenec sem». Sedaj zopet nastopi domači kapelan. Natanko razloži namen in pomen bralnega društva, veliko koristi branja dobrih knjig in časopisov ter dokazuje iz lastne izkušnje v časopisov, koliko dobrega se doseže z bralnim društvom. Zatem še razloži društvena pravila in nasledek temu vsemu ni izostal: takoj se je oglasilo 80 udov. Predsednikom je izvoljen enoglasno domači kapelan, njegovim namestnikom pa veleposestnik Fr. Supe. Enoglasno so voljeni tudi ostali odborniki: Fr. Zmazek, župnik; Kralj Tomaž, Kramperger Gregor, Repolusk Franc, posestniki; Roškar Franc in Fekonja Fridek, kmečka sinova. Namestnikom so voljeni: Ornik Matija, posestnik in Kranar Franc, Caf Franc, Vrbnjak Franc, kmečki sinovi. Društvo je ustanovljeno. S krepkimi besedami navdušuje zatem predsednik ljudstvo, naj zvesto ostane svetemu geslu: vse za vero, dom, cesarja; naj marljivo prebira knjige in časnike, sad se kmalu prikaže. Zahvali se pristrčno vsem pričujočim za vdeležbo in zaupanje. Komaj konča, že zadonijo tamburice cesarsko pesem, vsi jo poslušajo stoje, nekateri glasno pojo in koncem se razlega mogočno po dvorani «Živio cesar, živeli Slovenci», zunaj pa gromovito doné velikanski topiči. Slavnost je končana. In sedaj se je razvila tako vesela in prijetna prosta zabava, da še Benedikt ni doživel enake. Tamburaše in pevce so obkolili, vse se je trlo okoli njih in oni so tako krepko udarjali na mile tamburice, da bi jih bili naši poslušali do belega dne.

Z ustanovitvijo bralnega društva pri Sv. Benediktu spopolnila se je dolga veriga bralnih društev ob nemško-ogerski meji. Od Št. Ilja do Ljutomera ima sedaj ob meji vsaka župnija mogočen branik: bralno društvo. In ravno zato je ustanovitev našega društva tolikega pomena, ker naša župnija leži na nemško-slovenski meji. Domačim župljanom vsa čast, gostom pa srčna zahvala!

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

(Imenovanje.) Deželni sodni svetnik in vodja sodišča v Ptuj dr. Jos. Fraidl je predstavljen v Maribor k okrožnemu sodišču. Praktikant dr. Herman Lorber je postal avskultant pri okrožnem sodišču v Mariboru.

(Doktorjem prava) je bil v soboto dne 18. t. m. promoviran v Gradcu naš rojak g. Milan Geršak, sin znanega rodoljubnega notarja dr. J. Geršaka na Ormožu.

zdelo, da ne bo dobro. In res — In zdaj se pokori, tako grozno pokori... Ali jo naj proklinja, zaničuje? — Njena hči je — Mlada, neizkušena je prišla v mesto, zalezovali so jo, verovala je in — padla. Uboga hčerka, kako trpi in trpela bo, če okreva, do smrti za svoj greh, do — smrti....

Rezika se je zopet zganila in slišal se je obupen vzdih: «Ko bi ubogala...»

Smešničar.

A.: «Kaj je nevesta?»

B.: (premišlja nekaj časa): «Nevesta je gospa, ki še nima moža, pa že ve za njega!»

(Poverjenikom družbe sv. Mohorja!) Zelo se priporoča in veliko truda se prihrani, ako vsak poverjenik, ko naznani, da so došle Mohorjeve knjige, takoj ljudi opozori in prosi, da ko knjige prejmejo, plačajo zajedno tudi letnino za drugo leto. Sedaj še vsak lažje plača in še ima več denarja, kot ga bo imel sredi zime. Poverjeniki, ne pozabite na to!

(Požar.) V nedeljo 12. t. m. okolu polnoči so krčmarju Žilavcu v Rožičkem vrhu župnije Sv. Jurja ob Ščavnici zgoreli hlevi in skedenj, na hišnem hramu pa ostrešje. Bila je tam skoraj vsako nedeljo godba in ples, tudi omenjeno nedeljo, ko je gorelo; zdaj bo nekaj časa ples moral mirovati!

(Je Bog za vse ljudi ali ne?) Od Sv. Marjete pri Ptuj smo dobili s tem vprašanjem dopis, katerega pa smo, gotovo z dovoljenjem pošiljatelj, nekoliko popravili, posebno kar zadeva slovico, tako da ga podajemo v tej obliki: Pretekli je komaj teden, kar se je neslo neko jutro Presv. R. Telo k nekemu bolniku. Mnogo šolarjev je že bilo zbranih pred šolo in vsi so lepo poklekili in molili. Šolarji pa pripovedujejo, da se je ena učiteljica na prostoru pred šolo skrila za drevo ter tam stala, dokler ni bil voz mimo, in sedaj nas otroci doma povprašujejo: «Oče, zakaj pa gospa ne pokleknejo?» «Kateri pa so bili?» smo vprašali in otroci so odgovorili, da Pfajfarjeva. To smo slišali iz ust svojih otrok, kakor tudi od drugih ljudi, katerim so otroci isto pripovedovali. Zato pa vprašamo «Slov. Gosp.»: «Je Bog za vse ljudi ali ne?» ker ne pošiljamo svojih otrok zato v šolo, da bi videli tam take zglede. — Več starišev, ki pošiljajo svoje otroke v šolo k Sv. Marjeti pri Ptuj.

(Tiskovna svoboda.) Celjska «Domovina» je zadnji čas zaporedoma zaplenjena zavolj najnedolžnejših reči. A celjska «vahtarca» piše najostudneje o celjskih sodnikih, presoja njih sodniško delovanje na najgrši način in vendar državni pravdnik je ne zapleni. Živela taka tiskovna svoboda.

(Iz Celja.) V osodepolni noči od 9. na 10. avgusta t. l. padel je, kakor znano, razun nekaterih drugih žrtev, tudi odvetniški solicator gosp. Bovha v pest živinsko podivjani celjski nemčurski druhalji, tako da je bil primoran braniti svoje življenje z orožjem. Tukajšno državno pravdnništvo obtožilo ga je na to zaradi težke telesne poškodbe. Pri senatni obravnavi okroglega sodišča dne 16. t. m. bil pa je ta žrtva nemčurske zaslepljenosti popolnoma oproščen. Stvar se ni mogla drugače izteči in vsak nepristranski človek je to oprostitev že v naprej pričakoval. Le čuditi pa se je, kako je bilo sploh mogoče obdržati vsled trpinčenja bolanega gospoda Bovha brez najmanjše krivice dolga dva meseca v preiskovalnem zaporu. Kdo mu bode to povrnil! Pri obravnavi dokazalo se je po premnogih pričah, da sta bila g. Bovha in njega 13-letna hčerka vračajoča se po noči iz Narodnega doma domu v skrajni smrtni nevarnosti, obdana od rjoveče, z gorjačami oborožene in udrihajoče fanatične druhalje. Kateri oče, vprašamo, bi v enakem položaju ne uporabil zadnjega sredstva, da ohrani sebi in svojemu otroku življenje?! Oče, ki bi tega ne storil, — ne bi bil vreden tega imena! In vendar so stvari, ki tega ne pripoznajo: to je celjski mob in njegovo umazano glasilo, edina povzročiteljica vseh teh strašnih dogodkov. Sicer pa bodimo veseli, da je tokrat vkljub vsemu prizadevanju nasprotnikov pravica zmagala; nasproti pa so lahko veseli naši protivniki, da njim je za sedaj roka pravice prizanesla in naj lepo pametno — molčijo.

(Graško vseučilišče) nazaduje. Število dijakov se zmanjšuje. Vzrok temu je, ker se graški profesorji bolj bavijo s politiko nego pa z znanostjo. Slovanski dijaki pa tudi radi tega rajši pohajajo druga vseučilišča, ker na graškem vseučilišču vlada nasproti Slovanom velika nestrpnost nemških profesorjev in dijakov. Ko je bil zadnjič naš rojak dr. Geršek

proглаšen na graškem vseučilišču doktorjem prava, pozdravili so ga tovariši s krepkim živio. Ta nedolžni živio pa je nemške dijakke tako razburil, da so jih na ulici hoteli nabiti. Seveda se Slovenci niso dali, a vendar se kaže tukaj velikanska nemška robotost.

(Iz Sevnice) se nam piše: Okrajni zastop je dne 19. t. m. zopet volil g. notarja Fr. Veršeca namestnikom okrajnega zastopa, ki prvičkrat na odvetovanje g. Vistarini ni dobil najvišjega potrjenja. Gospod Vistarini je bil neizmerno hud, ko je videl, da je g. Veršec drugikrat izvoljen. Vsa jeza je zaman. Poskrbelo se bo, da bodo Slovenci ministerstvo obvestili natanko o g. Veršecu in tudi o Vistarinijevem postopanju, a potem ni več dvoma, da dobi g. Veršec najvišje potrjenje.

(Od Mure.) V Selnici se moramo Slovenci vedno vojskovati z našimi nasprotniki, isto se godi našim sosedom v Polički vasi. Nedavno sem govoril s poličkim Slovincem, ki mi je prav zanimive reči pravil o poličkem županu Reiningerju. Ta je 19. sept. t. l. sklical sejo, pri kateri bi se naj volil ud v krajni šolski svet jareninski. Ker se je bal, da bi ne prodrli sam, je poklical k tej seji bivšega odbornika Jarca, kateri že 2 leti ni več posestnik v občini. In res je po tej nepostavni poti zmagal. Dne 15. nov. je zopet sklical občinsko sejo, h kateri pa ni bil poklican Jarc, ki itak že 2 leti ni več odbornik, nego namestnik Karol Plateis. Tako dela župan Reiniger. Sicer pa slišimo, da bo tudi prej ko slej njemu odzvonilo. Sosedje naši, Polički Slovenci, ne vdajmo se!

(Iz Orehove vasi pri Mariboru.) nam pišejo: Dne 9. t. m. smo imeli volitve za novi občinski odbor in naši «Nemci» v slovenski koži so vse moči napeli, grozno agitirali, vendar tudi naši možje so stali trdno in zmagali smo v vseh treh razredih. Le eden nasprotnik se nam je vrnil, in sicer zaradi tega, ker je par naših mlačnih mož od volitve izostalo. Da bodo nasprotniki tako sramotno propali, o tem se jim gotovo niti sanjalo ni, kajti upali so popolno zmagati in že so imeli svojega župana, znanega mladega Grila izbrane. Po volitvi so potrti in kislih obrazov odlezli ter se hudo grozili, da bodo rekurirali in zadnja «Marburgerca» je klicala vse nemške modrijane in c. kr. glavarstvo, naj pomagajo. Ti učenjaki ne vedo, da jim ne more nihče pomagati, ker ni nihče vložil ugovora pri županstvu in tako se je 20. t. m. že volitev župana vršila in spet je skoraj soglasno (z 10 proti 2 glasovom) dosedanji župan g. Franc Pišek za župana izvoljen. To Vam je najhujši strah vsem nemčurjem. Upamo, da bodo nasprotniki spoznali, da jim je pri nas za vselej odklenkalo! Naprej, zastava Slave!

(Iz ormoške okolice) se nam poroča, da je troje na Lahovščah stanujočih strarišev izročilo svojih otrok «nemški» šoli v Ljutomeru in ti so želarji Skuhala Franc, Cvetko Martin in Rajh Mihael. To je nad vse žalostno, da se dajo stariši motiti po obljubi, da bodo njih otroci prejeli vse, kar treba, posebno pa potrebne jim obleke. Torej za par cunj prodajate svojo deco in jo izročite tujemu in nam vsem toli sovražnemu uplivu! — Pošteni Slovenci bodo s prstom kazali na vas, rekši: to je tudi eden tistih, ki hoče, da bodo njegovi otroci postajali sovražniki lastnega roda, svoje lastne zemlje, svojega lepega materinega jezika! Spametujte se in ne pošiljajte svojih otrok v to potujčevalnico. Če vam domača dvorazredna šola ne zadostuje, saj imate ljutomersko slovensko petrazredno Franc-Jožefa šolo na razpolago in po izstopu iz te dobre šole še lahko pohaja v tamošnje realke, kjer se poučuje večinoma po nemški. Pomnite, da «kdor samega sebe ne spoštuje, podlaga bo tujčevi peti.»

(Iz konjiškega okraja) nam poročajo: Na Martinovi veselici v Konjicah se je nabiralo tudi za šolo na Muti ter so blagi Slovenci darovali 40 kron. Pri tej priložnosti,